

Píše Luboš Merhaut

(E*forum, 11. 06. 2014)

Kniha historicky umění a antropoložky **Barbory Půtové Félicien Rops: enfant terrible dekadence** (dybbuk 2013, 272 s.) je v češtině prvním komplexním obrazem života a díla proslulého belgického grafika, kreslíře, malíře a ilustrátora (1833-1898), jenž na přelomu 19. a 20. století významně ovlivnil rovněž vyhraněné polohy českého modernismu. Autorka se opakovaně hlásí k inspiraci přednáškami a postupy svého učitele Petra Wittliche. Inspirativní je ostatně i Wittlichova předmluva v její knize, podtrhující ve výstižné zkratce Ropsovo svébytné estétství a zároveň „posedlost tělesností“, jeho „hledání *nových formulí*“: „Rops vyznával svůj vlastní hermetismus, jemuž říkal *druoidismus*. Byl to postoj silné individuality, jenž odporoval všemu banálnímu davovému vkusu, čímž navazoval na Baudelairova dandyho. Rops chtěl ale jít mnohem hlouběji pod povrch. Hlouběji než smutný hrdina epochálního Huysmansova románu *Naruby*. Požadoval *princip intenzity* a ten ho vedl k erotice jako zdroji vitality. Sexuální spojení mu bylo modelem tvůrčího gesta. Erotické perverze ale představovaly jenom náznak něčeho podstatnějšího, co mělo povahu přírodní síly. / Tak se rozvinul Ropsův zajímavý *primitivismus*, když hledal úkazy této síly, zachytitelné vizuálním obrazem nebo slovem“ (s. 13).

Velkoryse vypravená publikace (grafická úprava Jan d’Nan) přináší vedle množství kvalitních reprodukcí vskutku systematicky rozvržený výklad, který podrobně v chronologii prozkoumává život a tvorbu Féliciena Ropse. Autorka vychází ze studia bohaté, zvláště francouzské ropsové literatury i z vlastní zkušenosti. Spoléhá zejména na jistoty evidence a popisu, postupuje od dětství a mládí a počátků umělecké tvorby, osvětluje Ropsovo působení v Bruselu a posléze v Paříži, věnuje se jeho tvorbě časopisecké, společensko-kritickým a politickým karikaturám, jeho krajinomalbě a vztahu k tradici, osobitému pojetí knižní grafiky, ilustracím a frontispisům i tzv. volné tvorbě; nezapomíná ani na jeho mimoumělecké zájmy. Zastavuje se přitom u mnohých děl, momentů a motivů (signifikantní je tu přirozeně téma ženy), mapuje Ropsovy vztahy k různým uskupením, institucím, nakladatelstvím, načrtává dobové přijetí jeho děl. Defiluje zde množství dalších osobností různých oborů, hlavně spisovatelů (od Baudelaira k Péladanovi). Kniha zahrnuje navíc užitečnou Kroniku Ropsova díla a života na pozadí společenského a uměleckého vývoje (s. 191-196), mapy (týkající se Ropsova působení, cest atd., připravil je Jan Daniel Bláha) a aparát, který vedle bibliografie skládají tři rejstříky (jmenný, místopisný, uměleckých děl). Postradatelná je naopak závěrečná kapitola, v níž autorka citovým stříhem podlehla pokušení projevit své okouzlení Ropsovým světem a odkazem, zvoleným tématem, ve znamení - zdá se módního - trendu osobně stylizovaných vyznání coby doprovodů textů o umění.

Dosud bylo u nás Ropsovo dílo představováno především jako součást tematických projektů, vycházejících buď z kontextu (belgické) grafiky nebo (eroticky laděného) symbolismu. Spíše tedy jako doklad určitých tendencí – nejvýrazněji v konceptu a pojmu dekadence ve výtvarném umění, který v rámci kunsthistorie nově rozpracoval a doložil Otto M. Urban. Výjimkou byla výstava na přelomu let 1994/1995 v Klášteře sv. Anežky české, již připravilo Muzeum Féliciena Ropse v Namuru ve spolupráci s Národní galerií (kurátoři Bernadette Bonnierová a Roman Musil) a kterou provázel katalog Félicien Rops (1994). Tuto ani další práce, které vyšly k tématu u nás, bohužel rozsáhlý bibliografický soupis Půtové příliš neregistruje. Usiluje „podat komplexní a ucelenou představu o vývoji v bádání, poznávání a interpretaci“ (s. 227) Ropsova díla i života, stopy předchůdců však namnoze pomíjí: kromě katalogu z roku 1994 mj. polemiku Jiřího Karáska s F. V. Krejčím v *Moderní revui* v červnu 1896 (sv. 4, č. 3), edici a překlad Jarmila Krecara Félicien Rops: *Dopisy a zápisky* (Ludvík Bradáč 1924, publikaci recenzoval František Kobliha v *Moderní revui*, sv. 39, 1923/34, č. 9–12), v poslední době text Gustava Erharta v knize *Barevné dráhy snů* (H&H 2007). Z literárněhistorického hlediska je vůbec škoda, že nedochází k propojení s českým modernismem přelomu století a jeho ohlasy, jež by mohlo osvětlit nové souvislosti i posílit mezioborový aspekt.

Pozoruhodné jsou kapitoly, v nichž je Ropsova metoda opakovaně a oprávněně charakterizována postupováním výtvarnictví a literatury, tedy jako průkopnický, originální projev i příklad postupného sbližování těchto uměleckých oborů ve znamení modernistického, individuálního stylového a syntetizujícího hledačství, snahy po odlišení, zrušení hranic a tabu. „Ropsovo dílo je vrcholnou ukázkou symbolistické estetiky a ‚nové krásy dekadence‘. Kromě dekadence a symbolismu ale v jeho pracích nalezneme také projevy realismu, naturalismu a impresionismu. Pro Ropsovo dílo je charakteristický volný anachronismus a umění výtvarné juxtapozice coby prostředku k sepětí prvků tradičního a moderního umění. Hranice Ropsova umění jsou však rozvolněné a nejasné, neboť představuje průnik mezi odlišnými oblastmi a zájmy umělců, literátů [sic], nakladatelů, sběratelů i bibliofilů. Tím, že Rops vstoupil do prostředí literární tvorby, začalo se v jeho knižních ilustracích opakovaně projevat umění fin de siècle“ (s. 182).

Je dobře, že máme Féliciena Ropse již ne jen v emblematických fragmentech nebo redukcích, nýbrž v reprezentativní celistvosti, které dosáhla oborově fundovaná monografie Barbory Půtové. Může být i užitečným základem dalších, speciálních průhledů.